

Czwartek, 16 czerwca 2016

Śladem nieistniejących wsi Łemkowszczyzny

Śladem nieistniejących wsi Łemkowszczyzny

Łemkowie to grupa etniczna zasiedlająca obszar Karpat od rzeki Osławy i Laborca na wschodzie po dolinę Popradu na zachodzie. Ukształtowała się ona w długim procesie historycznym podczas którego stworzyła niezwykle oryginalną kulturę materialną (rzemiosło, architektura) i duchową (język, literatura).

Spokojna egzystencja Łemków (również tych mieszkającej na Ziemi Gorlickiej) została brutalnie przerwana przez wydarzenia II wojny światowej. Masowe wysiedlenia przeprowadzone w 1940 roku, w latach 1944-46 i w 1947 roku w ramach „akcji Wisła” wyrządziły tej społeczności wiele szkód. W 1956 roku powstała krótkotrwała możliwość powrotu w ojczyste strony, o czym dowiedzieli się tylko nieliczni. Niektóre wsie zniknęły z mapy.

Wyludnione wsie Ziemi Gorlickiej to przede wszystkim Długie, Radocyna, Lipna, Czarne, Nieznajowa, Banica koło Krzywej, Regietów Wyżny, Bieliczna czy Czertyżne.

Po dawnych, tętniących życiem wsiach zachowały się drogi, które dawniej biegły przez centrum wsi, ślady po świątyniach i zarośnięte cmentarze. Na terenach dawnych łemkowskich wsi pozostały poniszczone, przydrożne krzyże oraz kapliczki domkowe, które kiedyś zostały zbudowane z kamieni polnych. O tym, że te tereny były dawniej zamieszkiwane mogą świadczyć też zdziczałe sady czy ślady po zagrodach.

Długie

Dziś po wsi Długie pozostało niewiele, mały cmentarz łemkowski, nieliczne krzyże

przydrożne, cmentarz z I wojny światowej nr 44, a po dwóch cerkwiach: unickiej i prawosławnej nie pozostało nic. Dzisiaj Długie to dolina, której sezonowymi mieszkańcami są smolarze wypalający węgiel drzewny oraz pasterze wypasający owce na pobliskich halach.

Radocyna

Do pozostałości po wsi Radocyna należą cmentarz parafialny, opustoszały budynek szkolny z 1912 roku, krzyże przydrożne, cerkwisko po cerkwi pw. św. Kosmy i Damiana oraz cmentarz nr 43 z I wojny światowej.

Lipna

Dzisiaj po tej łemkowskiej wsi pozostały między innymi przydrożna figura z rzeźbą Matki Boskiej z Dzieciątkiem, krzyże przydrożne, cerkwisko cerkwi grekokatolickiej pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny, cmentarz wiejski oraz cmentarz wojenny nr 45 pochodzący z okresu I wojny światowej.

Czarne

Wieś Czarne to dzisiaj piękny krajobraz z kapliczkami, krzyżami przydrożnymi, cmentarzem wiejskim oraz cmentarzem wojennym nr 53 z I wojny światowej oraz pomnikiem ofiar Thalerhofu – postawiony w rocznicę internowania w obozie Łemków o poglądach rusofilskich. We wsi była także cerkiew – grekokatolicka z 1789 r., którą ze względu na zły stan przeniesiono do Sąddeckiego Parku Etnograficznego w Nowym Sączu w 1993 r.

Nieznajowa

Po Nieznajowej zostały przydrożne kapliczki i krzyże, oraz cmentarz wiejski.

Znajduje się tu także cerkwisko po cerkwi pw. św. Kosmy i Damiana. Zachowane elementy tej świątyni przechowywane są obecnie w cerkwi w Bartnem, filii Muzeum Dwory Karwacjanów i Gładyszów.

Banica koło Krzywej

Banica to obecnie przysiółek Krzywej. We wsi znajduje się cmentarz wojenny nr 62 oraz przydrożne krzyże prawosławne. W Banicy zachowały się resztki dachu cerkwi (czasowni) pw. św. Apostołów Piotra i Pawła zwieńczone kopułą. W tej nieistniejącej wsi znajduje się także pomnik ku czci polskich lotników poległych w 1944 roku w Banicy w katastrofie samolotu Halifax. Lotnicy nieśli pomoc z Włoch dla powstańców Warszawy.

Regietów Wyżny

Do pozostałości po wsi należą dwa cmentarze (wojenny nr 48, pochodzący z okresu pierwszej wojny światowej oraz cmentarz wiejski), cerkwisko po cerkwi grekokatolickiej pw. św. Michała Archaniola oraz przydrożne krzyże prawosławne, wykonane z kamienia. Obok cmentarza wiejskiego usytuowana jest odrestaurowana czasownia – kaplica cmentarna. W 2007 roku w hołdzie mieszkańcom Regietowa Wyżnego wybudowano i poświęcono symboliczną kapliczkę – dzwonnice.

Bieliczna

Bieliczna to dawna wieś, obecnie jest przysiółkiem Izb. W Bielicznej znajduje się cmentarz wiejski oraz cerkiew pw. św. Michała Archaniola wybudowana w 1796 roku.

Czertyżne

We wsi Czertyżne zachowało się cerkwisko po grekokatolickiej cerkwi pw. św. Michała Archaniola. Znajduje się tu także cmentarz wiejski, z którego zachowały się trzy krzyże nagrobne: żeliwny prawosławny, drewniany prawosławny oraz krzyż z 1905 roku.

Źródło:

Piecuch Andrzej, 2013, Opuszczone wsie ziemi gorlickiej, Wyd. Gondwana, Warszawa.

Starzyński Jerzy, 2006, Szlakiem nieistniejących wsi łemkowskich, Fundacja Wspierania Mniejszości Łemkowskiej „Rutenika”.

www.beskid-niski.pl

www.lemko.pl

